

PROŘEZÁVÁNÍ DŘEVIN PRO PRODUKCI DŘEVA V AGROLESNICKÝCH SYSTÉMECH

JAK TVAROVAT STROM PRO LEPŠÍ ODOLNOST, RŮST A ZPENĚŽENÍ

CÍL OPATŘENÍ

Výchovný a tvarovací řez dřevin v agrolesnických systémech se zaměřuje na to, aby strom získal lehčí a prosvětlenější habitus. Díky tomuto opatření má strom větší odolnost vůči větru, usnadní se průjezd zemědělských strojů a podpoří produkce dřeva bez suků, které je ceněno dřevařským průmyslem.

PODSTATA OPATŘENÍ

Tvarovací řez musí směřovat k odlehčení stromu:

- Rozdvojený vrchol může oslabit strukturu celého stromu. Je třeba ponechat pouze nejsilnější a nejrovnější terminální vrchol.
- Odstranit větve, které rostou pod úhlem menším než 30° od hlavního kmene. Tyto větve rostou rychle a hrozí, že převzou apikální dominanci, stanou se hlavním kmenem a tím pádem bude mít kmen nevyvážený tvar.
- Odstranit přerostlé spodní větve, které jsou větší než sousední a nebo je jejich průměr větší než 2,5-3 cm.

Je velmi důležité provádět ořezávání brzy, nejčastěji po 2-3 letech růstu. Pokud však mladý strom vykazuje opožděný vývoj, je lepší nechat jej „usadit“ před zahájením prořezávky. Praktičtější je provádět prořezávku shora dolů, což vám umožní lépe vizualizovat vady větví a také konečný tvar stromu, kterého chcete dosáhnout.

Prořezávání vždy ovlivní strom, a proto je lepší prořezávat šetrně (u většiny stromů neodstraňujte více než 30% živých větví). Zároveň se jedná o časově náročnou činnost, která vyžaduje koncentraci, a proto je lepší ji dělat postupně, několik hodin denně, než všechny stromy ve stejný den.

Pokud prořezávání nebylo provedeno včas a na stromě již jsou velké nevhodné větve, je stále možné je odřezat, dokud nedosáhnou průměru 6 cm. Pokud je větev tlustší než tento průměr, může být její uříznutí hrozbou pro zdraví stromu. **Prořezávání velkých větví musí být provedeno nadvrát:** první řez by měl být veden 30 cm od kmene, následně druhý blízko kmene. Takto provedený řez bude stimulovat hojení rány.

NÁŘADÍ A STROJE

Pro brzké prořezávky a na řezání nízkých větví může být použito mnoho různého nářadí v závislosti na průměru větví:

- Ruční zahradnické nůžky (větvě $\varnothing < 1.5$ cm) – od 50 do 100 €
- Nůžky na silné větve ($\varnothing < 3$ cm) – od 50 do 200 €
- Prořezávací pila ($3 \leq \varnothing \leq 10$ cm) – od 30 do 100 €

Když je strom již vysoký, je zapotřebí používat nářadí na teleskopických tyčích, jako jsou prořezávače a pily na tyčích (od 100 do 200 €). Pro prořezávky vysokých stromů lze použít zvedací plošinu nesenou traktorem (od 1 000 do 3 000 EUR).

Prořezávání topolů s různým vybavením, zleva doprava: ruční nůžky (Foto: B. Petit © CNPF), pila na tyči (Foto: AFAF) a ruční nůžky na stříhání použité ze zvedací plošiny (Foto: P.V. Lerberghe © CNPF).

OBDOBÍ A PERIODICITA

Tvarovací řez živých větví se nesmí nikdy provádět v době rašení pupenů (od naltí pupenů po úplný vývoj prvních listů) nebo klesání mízy (od konce srpna do opadu listů). Tímto zabráníme vyčerpání stromu. Nejvhodnějším obdobím roku pro tvarovací řez je ve Francii od 15. července do 15. září (pro optimální hojení rány). Jak bylo napsáno výše, stálá kontrola s postupnými prořezávkami co možná nejčastěji je nejvhodnější způsob zásahu. Nicméně, kvůli nedostatečné organizaci, je prořezávání stromů každé 2 nebo 3 roky nejčastější praxí mezi farmáři.

EKONOMICKÁ DATA

Čas potřebný pro tvarovací prořezávku se bude značně lišit v závislosti na opakování operací. V následující tabulce jsou uvedeny náklady tvarovací prořezávky u 100 topolů pro dva scénáře: pokud je práce realizována samotným farmářem (s cenou 1,5 násobku minimální mzdy ve Francii / hodinu) nebo pokud je zadána externí společnost:

Položka	Potřebný čas/100 stromů (hod)	Celková cena na 100 stromů	Celková cena na strom	Náklady, pokud jsou zadány externě
Prořezávka ve 2. roce	9	135 €	1,35 €	1,40 €
Prořezávka ve 5. roce	10	150 €	1,50 €	1,40 €
Prořezávka ve 8. roce	12,5	188 €	1,88 €	2,30 €
14. rok – poslední prořezávka	25	375 €	3,75 €	2,30 €
CELKEM	56,5	848 €	8,48 €	7,40 €

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Výše uvedená ekonomická data pocházejí ze specifického případu pěstování topolu v agrolesnickém systému (stromy na orné půdě), který byl vyvinut ve Francii a popsán v publikaci Francouzské asociace pro agrolesnictví. Můžeme zde popsat případ Christian Valette, farmáře z jihozápadní Francie. Tento zemědělec vysadil plochu v silvoorebném systému o velikosti 28 ha s hustotou výsadby 100 topolů/ha a sponem 7x14 m. V meziřadí pěstuje zemědělské plodiny jako pšenice, řepka a kukuřice. Prořezává jednou za dva roky společně se svými zaměstnanci. Celkové náklady na založení a pěstování topolů (s ohledem na všechny náklady na výsadbu a prořezávání) dosáhly 42 000 EUR, což znamená 15 EUR / strom. Po svém prvním projektu Christian Valette dospěl k závěru, že prořezávání každé dva roky nestačí k získání dokonalých rovných kmenů. Na své další agrolesnické plantáži s topoly plánuje provádět prořezávky každý rok k dosažení vyšších zisků návratu investic.

Pozdní tvarovací prořezávka na topolu krok po kroku.

Ilustrační fotografie, PxHere

Léo Godard, Fabien Balaguer
Association Française d'Agroforesterie
44 Avenue Victor Hugo, 32000 Auch,
France
leo.godard@agroforesterie.fr

agroforestrysystems.eu

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Erasmus+

